

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

De Lepidis, Festiuis, & Salsis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

781
 qui in urbe conuersaretur digna. cum uiuentium in agris & uita esset a gestior, & sermo etiam qui rus referret, rusticaneq; consuetudinibus. tum mores, tum etiam locutionem, ac gestus. Facetos uero, quod in congressionibus, collucationibusq; domesticis, familiaribus item, ac popularibus in sermonibus uerba cum iucunditate facerent, cumq; audientium uoluptate, ac recreatione. Etenim apud prisca illos uerbu Facio maxima in usurpatione fuit loquendi, quando & foedus facere, et pacem, et bellum, & insidias, & ludos, & delicias, & iocos, & uerba facere dicebant, aliaq; etiam plurima diuersi quoque generis, & qui eleganter, ac copiose Facundos, & tum Facundia, tum Facunditatem dicendi uim, quibus in uocibus temporis illius Poetae quantitati uti consulerent, tertiam literam geminarunt. Nam ne a fatu dictus sit Facundus, tertia repugnat litera, ne ue a fando, plura simul obstant. Itaque qui uerba facerent serendis in sermonibus, cum audientium oblectatione, ac dicendi lepore, Facetos eos dixere, & comes, adhuc & Festuos, & Lepidos, nec minus libenter etiam Salsos.

De Lepidis, Festiuis, & Salsis.

Quaquam autem hi ipsi quos nominauimus, eodem continentur genere, suntq; inter se cognati, & familiae penes eiusdem, differunt tamen inter se. Quocirca ostendendum uidetur, in quo ab alio alius iudicetur differre. neque indigna sane, neque inutilis inquisitio. Cum sit omnino nihil tam fugiendum in differendo, ratiocinatioq; quam ne Confusio, incertitudoq; exoriatur e uerbis aliqua, neque aliud magis sequendum, quam ut distinctio adhibeatur, selectioq; & uerborum, & rerum. Tentabimus igitur quoad fieri poterit, & res ipsa tulerit, discernere eos inter se, ut quid commune inuicem habeant, quid item disiectum, aperte intelligatur. Ac materia quidem ipsa communis est, oratio scilicet, ac uerba, & item finis, ac propositum. Queritur enim pariter ex dictis oblectatio, ac uoluptas. Namque (ut in carminibus nostris adolescentes lusimus) Lepos leuando est ab labore dictus, partim mutatis, partim contractis literis. Itaque Lepidus is uidetur, qui suauitate dicendi, teneritudineq; quasi quadam delectat & uerborum, & rerum. Ut apud Terentium, Aedepol te mea Antiphila laudo, & fortunatam iudico, dum huic formae studuisti, mores ut essent consimiles. Omnia ibi in gratiam puellae, & cum lepore dicuntur, & apud Plautum, Cum ego antehac te amari, & mihi amantem esse creui mea Gymnasium, et matrem tuam, tu id mihi hodie aperuisti, tuq; atq; haec soror si mea esses qui magis po

tueritis honorē ire habitum nescio, ut meus est animus fieri non posse arbitror, ita omnibus relictis rebus mihi frequentē operā dedistis, et eo uos amo, & eo magnā a me inistis gratiam. Tantopere autem dicendi olim lepos datus est laudi, ut inde primus ille qui post, idem genti cognomen reliquit, cognominatus sit Lepidus. Atq; ut inter sapes, suaves quidam tantum sunt, quidem & suaves simul & salsi, sic etiam & dicta, alia tantum lepida, alia lepida pariter, ac salsa, quē admodum ratio ipsa fert aut dicendi, aut respondendi. Vt cū Pōpeius Ciceronē illudens, quanquam uultu fortasse hilariore dixisset interrogans, Gener ubi est tuus? ibi Cicero qui amarū, atq; aculeatū inesse quiddam uerbis illius intelligeret, reddidit illi in respondendo par, Vbi et focer est tuus? Erat enim Cēsār belli suscepti et dux & author, quem Dolabella sequebatur. Itaq; & qui aderant suauitate eos, atq; extemporaliū responsi affectat, & suauitati salem adiunxit, ut ipse quidem arbitrer utrunq; et Ciceronem, et Pompeiū ex eo in risum cōuersos. Atq; eiusmodi quidem dicta dicuntur salsa, et qui ijs utuntur, ipsi quoq; salsi. Lepidis itaq; suauitas tantū inest dictis, Salsis etiam acumen, quando salsus sapor est ipse quidem acutior. Inesse autē eiusmodi dictis acrimoniam, docet etiā apud Terentium illud ipsum de quo gloriatur ille, Non Strato es ferox, quia imperiū in belluis habes? Illud autem eisi salsum admodum, non caret tamen oscenitate, Lepus tute es, & pulpamentum quæris, Plautinum uero hoc & salsum, & lepidum, & que etiam ingenuo dignum, speraui ego istam tibi paritiam filium, uerum non est puero grauida, sed insania. Veniamus ad Festuos, qui mihi uidentur a fando dicti, uetustate temporum immutante literas, festus enim diebus mos fuit et benigne hilariterq; affari populum, & in ludis qui in honorem deorum fiebant. oblectare eos qui diuinas ad res conuenerant, blande eos appellando, atq; accipiendo comiter. Quanto autem studio diebus ijs festis oblectamenta quærentur, indicio sunt & ludi, & tibia, & tuba, & cantus, & chorea, et lectisternia, & templorum apparatus, ac theatrorum, et porticuū, & uiarum, & ipsa etiam fercula. Vt qui illis in ludis, sacrificijs, pōpis, ferculis in popularium, ac conuenarum gratiam iucunde se haberent, eaq; et excogitarent, et loquerentur, quæ ad iucunditatem facerent ac lætitiā, merito ijs Festiui uocarentur. Adhibent præterea Festiui in iocādo æque ac ludēdo, dicendōq; uarietate pmultā, quæ sermones maxime condiat, ut quæ i cessationibus, animorūq; relaxatione præcipue exigatur. Ludi eni ac festi dies, et si in honorē deorū, cessationis in gratia potissimum fieri inuēti. Indicio sunt apud Græcos, nostrosq;

actiones siue comœdiarū, siue tragœdiarū. ijs enī et histriōes, mimiq̄,
et musica, et gladiatores exhiberi soliti, uenationes item, et pugna naua
les. Itaq; Festiui uarietatem admiscēt plurimam in dicendo, ludendo,
delectando.

De Comibus.

Iam uero Comis uiri studium eo etiam spectat, dicendo ut delectet, pa
riatq; audienti iucunditatem, Eius tamen consilium est, quæ a se di
cantur, non ut delectent modo, uerum etiam ut sint grata, nec solum
uerba, uerum etiam res ipsæ, quæ dicuntur, quippe cuius studium sit
gratificari, atq; in gratiam loqui audientiū. Itaq; & ornatum rebus
adiungit, præstatq; quod Terentianus ille desiderat, Ornato munus
uerbis, quantum potes, & in eo est maxime, ut uerba etiam ipsa, resq;
quæ a se dicuntur, gratiam præ se ferant, Itaq; a comendo hoc est or
nando dictus. Puellæ nanq; placere ornatu præsertim amatoribus stu
dent, illisq; ex eo gratiores fieri. Vide quæso quibus uerbis, quàm eti
am comptis, quàm gratis itē sententijs Aeneam alloquatur apud Vir
giliū Euandrus.

» Aude hospes, contemnere opes, & te quoq; dignum
» Finge deo, rebusq; ueni non asper egenis.
Non dubitauit Linius post sermonem illum a Marcello habitum ad
uersum Nolanum Bancium, qua in colloctione multa in commenda
tionem, multa de beneficentia populi Romani dixerat, deq; futura
beneuolentiæ, & opera in illum sua, non dubitauit inquam hæc dice
re, Ea uerborum comitate deuinxisse sibi iuuenem. Comitatem appel
lauit, quod unde quaq; in gratiam illius Marcellus esset locutus. An
non quod in conuiuio, cœnisq; grata omnia conuiujs esse debeant, ac
præsertim sermones, translatum est uerbum etiam ipsum ad cœnas?
ut comiter accepti & conuiuio, & hospitio dicantur, quod & uerba
admodum grata, sermonesq; et frons etiam serena epulis accesserit.
Omnino uero Comis uiri oratio, quo grata sit, atq; iucunda, & lepi
da, uersatur magna è parte in fabellis referendis, in ijs enim & oble
ctationi maxime amplius conceditur locus, & uerborū ornati, suntq;
omnino comitate præditi enarratores iucundissimi, & in conuiujs et
in circulis, colloctionibusq; siue inter paucos, siue multos. Quæ quidē
è re Ioannes Boartius maximam sibi laudem apud doctos pariter,
atq; indoctos homines comparauit, centum illis conscribendis fabulis,
quæ hodie in hominum uersantur manibus. Hoc idē Græce conatus è
Lucianus. Innuere autē hoc ipsum quod dicimus Plautus uidetur, cū
ait in Milite glorioso, Mihi ad enarrandum hoc argumentum est com
tas, si ad auscultandum uestra erit benignitas. Quæ autem, & qua

lis sit comitas, Ouidius in commutationibus illis formarum explican-
dis, plurimus in locis ostendit. præcipue uero locus is declarat, qui est
de Vertumni conuersione in aniculam. Cuius hic particulam *inse-*
re placuit, idq; uoluptatis tantum gratia, uarietatisq; ostendendæ.

- » Reges sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas
» Inter Hamadryadas coluit studiosius hortos.
» Nec fuit arborei studiosior altera foetus,
» Vnde tenet nomen non syluas illa nec amnes,
» Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
» Nec iaculo grauis est, sed adunca dextera falce,
» Qua modo luxuriam premit, & spatiantia passim
» Brachia compescit, fixa modo cortice lignum
» Inserit, & sucos alieno præstat alumno,
» Nec sentire sitim patitur, bibulaq; recuruas
» Radias fibras labentibus irrigat undis.
» Quibus dictis, haud multo post transit ad Vertumni amores, atq; ait,
» O quoties habitu duri messoris, aristas
» Corbe tulit, ueriq; fuit messoris imago,
» Tempora sæpe gerens freno religata recenti.
» Hisq; alijsq; uarie, eleganterq; explicatis, uertit illum in animum, &
» blande, & illecebrose loquentem, quippe quæ
» Innitens baculo, positus per tempora canis,
» Assimulauit animum, cultosq; intrauit in hortos,
» Pomaq; mirata est, tantoq; peritior inquit
» Omnibus es nymphis, quas continet Albula ripis.
» Salue uirginei flos intemerate pudoris,
» Paucaq; laudata dedit oscula, qualia nunquam
» Vera dedisset anus, glebaq; incurua resedit,
» Suspiciens pandos autumnus pondere ramos,
» Ulmus erat contra speciosa nitentibus uuis,
» Quam socia postquam pariter cum uite probauit,
» At si stare ait cælebs sine palmiti truncus,
» Nil præter frondes, quare peteretur haberet.
» Hæc quoq; quæ iuncta uitis requiescit in ulma,
» Si non iuncta foret, terræ acclinata iaceret.
» Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius?
» Vides quàm & delectet, & comiter ludat, & uariet rem ac dictio-
» nem, & uerbis innitatur ornatis, ac maxime suis. Verum de hac ipsa
» comitate post uberius.